

መጅልስ አምን ወለዛልም ቀራራቱ ድድ ኤረትሮየ
(36ይ ክፈል)

እብ ዶ/ር አሕመድ ሐሰን ድሕሊ

ተርጀመት፡ መሐመድ እድሪስ መሐመድ

ራብዓይ፡ መኔዕ እግል ልትረፊዕ ለቀሰበ ናይ አምን አሰባብ

ዲብ ደንጎበ ላተ፡ እሊ ለተሌ ሐምስ አግደ ዐዋምል እት ሕድ እንዴ ትጀመዐው፡ ለሐልፊው ሰለስ አንዝመት አሜሪካ ወደያን ዲብ ቀር አፍሪቀ ለተበዐዉ እስትራተጂታት ክምሰል ፈሽል ወደዩ። እሊ ዐዋምል እሊ ህዬ፡

1. ሸዐብ ወሕኩመት ወቅዋት ድፊዕ ኤረትሮየ ክምሰል ሐቴ ክትፈት እንዴ ገብአው ዲብ ምቀደም ክሉ ጸብኢታት እንዴ ሰብተው፡ እግለ እግል ኤረትሮየ እብ ስያስያይ፡ እቅትሳድያይ፡ መሕበራይ ወዐቅልያይ መጃላት እግል አድዐፎተ ለተሐበክ ስታቲባት አሜሪካ ወደያን ሰበት አፍሸለው፡ ለስያስያይ ንዛም ኤረትሮየ እግል በደሎት ለትበገሰ ኤታንመ ፈሽለ።

2. ንዛም ወያኔ፡ እቅትሳድ ኤረትሮየ እብ ሰበብ መኔዕ እንዴ ደዐፈ፡ ቅዋት ድፊዕ ኤረትሮየ ህዬ እብ ሰበብለ ወያኔ እብ ክም ኬድማይ አሜሪካ እንዴ ገብአ ለሻሪክ እቱ ሸባብ ኤረትሮየ ናይ መጸጽ ኬልም ዋይዲብ ደዐፈ ምን ልብል ካጥእ ወግም እንዴ ትበገስ፡ ዲብ ዮም 15 ማርስ 2012 ክምሰልሁመ ዲብ ዮም 12 ጁን 2016 ዲብ ግብለት ኤረትሮየ ዐባዪ ዐስከርያይ ጀርቤታት ወደ። ንዛም ወያኔ ዲብ እለን ክልኤ መዕረከት፡ ኢክምሰልህ ታከዩ ጽፍዐት መክረህት እንዴ ትጸፈዐ ቅያስ ለአለቡ ከሳር ማል ወአዳም እንዴ ረፍዐ ሰበት አቅበለ፡ ኤረትሮየ ወሕኩመተ ክምሰል

ኢደዐፈው ወእግል ልትፈለሎ ክምሰል ኢቀድሮ እግል ልፍሀም ቀድረ። ለተሀየበቱ ትሉሊት ዐልገት ህዬ ዲብ ረፌዕለ መኔዕ ናዩ ዶር ዐለ እሉ።

3. እዳራት ቢልክልንቶን ወጅርጅ ቡሽ ወበራክ ኦባማ እግል ኤረትርዮ ምን ጂኦግራፊያይ ወጂኦ ስያሰያይ ባካተ እግል ከሪም ለወደዉ ጀርቤታት መስሕ ገብአ ፈሽለ። ኤረትርዮ እግል ሐኒቅ ወዲብ ከርዶን እግል ኣተዮት ለአመመት ስያሰቶም ሀደፈ እግል ትዝበጥ ኢቀድረት።

4. እሊ ኣሰልፍ ለትሸረሐ ትሉሉይ እዳራት ኣሚሪካ ኤረትርዮ እግል ኣሸይጠኖት ወፋሽለት ደውለት እግል ዊደት ዱቅሪ ወእብ ወለት ገበይ እድንያይ ዔማት ኣክባር “መነዘማት ወመትጻገት ሕቁቅ ወድ ኣዳም”ክምሰልሁመ ዲብ ሐንቴ መነዘመት ምጅልስ ቅራን ለልትመቃረሕ ክምሰል “ ኣሚንስቲ እንተርናሽናል” መነዘመት ለኣይክ እምበል ሕዱድ” እብ ናይ ምውዳቅ ጸሓይ መኣሰሳት ስለለ እግል ወጠንያይ መሳልሐ ለልጻገግ እግል ናይ ካርጅ ቅዋት ለከድሞ ኤረትርዮን እብ ልትነሸር ዔማት ኣክባር ለወደዉ ጀርቤታት ክሉ እንዴ ኣቀለዐ ተርፈ። ለሀደፍ ህዬ ምስል ናይ መንጠቀት ወኢመንጠቀት ለኣይክ እንዴ ትመቅረሐ ዲብ ናይ ከርስ ቅደይ ኤረትርዮ እንዴ ኣተዩ እግል ወጠንያይ ስያሰያይ ንዛመ እግል በደሎት ወዲብ ኣካኑ እግሎም ለከድም ወጠይዕ ዘነብ ንዛም እግል ኣሰሶት ለአመመ ዐለ።

5. ዲብ ሕሳብ ቤት ኣልኣብዮድ ወወያኔ ለኢዐለ ተጠውራትመ ዲብ ቀበት ኣቶብዩ ሐወጸ። ወያኔ፡ ዲብለ ዲብ ሰነት 2005 ለገብኣ ሕርያን ከሰረ። ምናተ እግል ኣስዋት ሕርያን ሰበት ዘወረዩ ገሌ እድንያይ ጀሃት ሐቴ ምናም ወኪል እተሓድ ኣሮበ ዲብ ኣቶብዩ ኣነ ጆሚስ ሰቀቱ። እለ ዛህረት እለ ህዬ ዕምር ንዛም ወያኔ እብሼሽ እግል ለሀጎጌ ክምሰል ኣስተብደ ለተሐብርተ ለዐለት። ዲብ ሰነት 2015 ህዬ መደምራያይ መቃወማት ገቢል ዲብ ኣቶብዩ እብ ግዲደ ቀንጸ። ክምሰል ፍገራቱ ህዬ ንዛም ወያኔ ዲብ ሰነት 2018 ምን ቅርዱ ትነቀለ። በደሉ ህዬ ዲብ ኣቶብዩ ዲብ ዮም 2 ኣኣፕሪል 2018 ንዛም ስያሲ ሐዲስ እብ ቅያደት ዶክቶር ኣቢዩ ኣሕመድ ዐሊ መጽኣ። እግል ናይ ከርስ ወካርጅ መሻክል ኣቶብዩ ክምሰልሁመ ድድ ኤረትርዮ ወመስር ለዐለ ኣከይ-መቅርሕ እግል ኣስከቦት ለአመመት ስያሰት ህዬ ኤተነ። ሰበት እሊቱ ህዬ፡ ዲብ ዮም 18 ጁን 2018 እግል ቀራር መፈወድየት ኣሸሮት ሕዱድ ክምሰል ልትከበቱ ወምስል ኤረትርዮ ህዬ ዲብ ናይ ኣድሕድ ሕሽመት ወመትሰዳዳይ ለተኣሰሰት ሐዳስ ዕላቀት ስያሰየት እግል ከወኖት ንዩት ክምሰል ቡ ሸርሐ። ክምሰልሁመ ዲብ ዮም 10 ጁን 2018 ኣስክ ኣልቃህረ ዲብ ወደዩ ዝያረት እግል ብጽሒት መሰር ምን ማይ ኒል ለለኣዜ ቀራር ክምሰል ኢነስእ ገለድ በይኣ።

6. ዲብ ሱም 20 ጃንዋሪ 2017 እግል ቀድሞት ቤት አልአብዮድ ለትመሬሕ ሐዳስ እዳረት አሜሪካ መጽሐት። እሊ ህዬ ምን ቀደሙ ለዐለው “እግል ቀድሞት መንጠቀት ቀር አፍሪቀ ወአፍሪቀ እብ ግዲደ እብ ናይ መንጠቀት ወካይል እንዴ ወዴስ አትመቃረሐቱ” ለትብል ስያሰት ለዐለት እሎም ሰለስ እዳራት በህለት ርኢስ ቢልክልንቶን፡ እዳረት ርኢስ ጆርጅ ቡሽ ንኡሽ ወእዳረት ርኢስ በራክ አባመ ለትፈንቴት ስያሰት ነስኦ።

7. መሻክል የመንመ ምንገብእ ዲብ አምን ወመስኩብት ናይ እሊ ቀር አፍሪቀ' ምግባይ ምፍጋር ጸሓይ፡ ከሊጅ ዐረብ ወእብ ዓመት ዐለም ዛይድ ስያሰይይ እቅትሳድያይ፡ ዐስከርያይ ወእስትራተጅያይ አህምየት ለቡ ሰዋሕል በሐር ቀየሕ ወከሊጅ ባብ አልመንደብ ኢፋሉታይ ተእሲር ካርቅ ህለ። ዲብ ቀበት እሊ ዲብ እንክር ግብለት በሐር ቀየሕ ክሉቅ ለህለ መሻክል፡ ደውለት ኤረትርየ ዲብ እሊ አግደ ክፋል ቃረት አፍሪቀ ወኤሰየ ላተ መንጠቀት፡ አምን፡ መስኩብት ወሰላም እግል አስዶት እግል እርሃብ ወእርሃብዬን እብ ወድ አዳም ለታጅሮ ሐሽመት ዲብ ጋብሆት እብ ቀሎ-ቀሎ ለኢልትረኤ ዶር አግዴት ወተአግዴ ህሌት። ክምሰለ ልትአመር ደውለት ኤረትርየ ምን ራስ ቁሳር - ቅብለት ሕዳድ ሱዳን - እንዴ አስተብደ አስክ ዲር-ዔለ - ሕዳድ ጅቡቲ - ለልትመደድ 1220 ኪሎሜተር ለሪሙ ግንራራብ በሐር ወዘያድ 300 ጀዛይር ክምሰልሁመ ዲብ ምግብ በሐር ቀየሕ 127 ጀዛይር ለትክምክም ጀዛይር ደህላክ ሰበት ትመልክ ዲብ ረኢስ እሊ ህዬ እግል ቅብለታይ መንገአት ከሊጅ ባብ አልመንደብ እብ ገበይ ጀዛይር መሕበክ፡ ፋጥመ ወሐሌብ ራስ ዳሜረ ሰበት ትራቅብ፡ ዲብ ከርስ እሊ ኢውጡይ ቴለል እሊ ጸር ክቡድቱ ጸውረት ለህሌት። ምናተ ምስል እሊ ክሉ ኤረትርየ ምን ወጠንያይ፡ ናይ መንጠቀት ወእድንይት መስኡልየተ እንዴ ትበገሰት ረኢው እዬ ወሰምየ ለአለቡ ዶረ ተአገዴ ህሌት።

8. ሐሰት፡ ዲብ ሰልፍ እድንያይ ምጅልስ አምን ምንመ ትሳደቀት ወድወል ብዝሓት ምንመ አየደያህ፡ ዲብ ደንጎበ ለሐሰት ሐሰት እንዴ ገብአት ተርፈት። አማንመ ወለ ክምሰል ኤረትርየ ላተ ደውለት ንኢሽ፡ እብ ከርዶን ግግራ ድወል፡ እብ ዐባዪ ናይ መንጠቀት ድወል፡ እብ ናይ ቃረት ወእድንየ መነዘማት ወመአሰሳት ጸብኢት ዲብ ሳድፊ እብ ሰባት ሰበት ጋብሆቱ፡ ዲብ ደንጎበ ለዐውቴ ናያ ተ። ለእብ አሳስ ሚሳቅ መነዘመት ምጅልስ ቅራን ምዕራፍ ሰቦ፡ ዲብ ሱም 23 ዲሰምበር 2009፡ እብ ምጅልስ አምን ዲብ ረኢስ ኤረትርየ ለትቀረረ ኢቃኑናይ ወኢዳድል መኔዕ፡ ዲብ ሱም 14 ኖቨምበር 2018 እግል ልትረፈዕ ወለደዩ ህዬ እሊ ለተህደገ ሐምስ ዐዋምል ቱ።

ዮም ክምሰል ማሌ ትመስል፡ ታሪክ ለደገም ህለ ገብእ!?

ዲብ መከለስ፡ አሜሪካ እብ ገበይ ናይ መንጠቀት ወኪሊ ንዛም ወያኔ እስትራተጅያይ መሳልሐ ዲብ መንጠቀት ቀር አፍሪቀ፡ እግል ተአክድ ዲብ ረአስ ሐቕ ሸዐብ ኤረትርያ ለአጅሬቱ ስያህያይት ጀሪመት፡ እሊ ዲብ ሰነት 2009 እብ መነዘመት ምጅልስ ቅራን ወእተሓድ አፍሪቀ ወብዕዳት ድወል እንዴ ትሰዴት ለቀረረቱ ኢቃኑናይ ወኢዓድል መኔዕ፡ ናይ ሰልፍ ክምሰል ኢኮን ሸዐብ ኤረትርያ ሰኒ ወአማን ለአምር። ማሌ ማሌ ቅሩብ ወረዱም በህለት ሐቕ ካልኣይ ሐርብ እዲነ፡ ኤረትርያ ክምሰለ ብዕዳት ድወል መስተዕምራት ኢጣልያ ዲብ አፍሪቀ ለዐለያ (ሊብያ ወሶማል) ሕርየተ እግል ትርከብ ወሸዐብ ኤረትርያ ህዬ ቃኑናይ ሐቕ የቅሪር መሲሩ እግል ልትነፈዕ ዐለ እሉ። ምናተ ዲብ ወክድ ለህይ እዳረት አሜሪካ እግል ቃኑናይ፡ ታሪካይ ወስያህያይ ሐቕ ሸዐብ ኤረትርያ እብ ሐሊት እንዴ ኬደት፡ ዲብ ሰነት 1950 እግል ኤረትርያ እብ ፈደረሽን ክምሰል ትትቀረን ወዴት። እለ አማን እለ ህዬ ዲብለ ወክድ ለህይ ወዚር ካርጅየት አሜሪካ ለዐለ ጅን ፎስተር ደላስ “እብ ገበይ ቃኑን ረአይ ሸዐብ ኤረትርያ ዲብ ወግም እግል ልእቴ ወጅብ ዐለ፡ ምናተ እስትራተጅያይ መሳልሐ አሜሪካ ዲብ በሐር ቀየሕ ወእድንያይ ሰላም ወምን እለ ኤረትርያ ለትትበህል ደውለ ምስለ ፈታይትነ አቶብየ እግል ንቅረነ ትቀሰብን” ዲብ ልብል እብ ምክሐ ሸርሐ። ሐቕ 41 ሰነት ስያህያይ ወግድለ ስለሕ ወፍርስነት ወመትሰባል ላኪን ሸዐብ ኤረትርያ ዲብ ዮም 24 ማዮ 1991 ሕርየቱ እብ ቅልጭሙ አከደ። እግል እብ ደም ሓይሳም ውላዱ ለአምጸአየ ሕርየት ህዬ ዲብ ረአስ አቶብየ ወአሜሪካ ወእዲነ እግል ለዐልነ ቀድር ዐለ። ምናተ እግል ሕርየቱ እግል ተሐረመዮ ታሪካይ ስያህያይ ወቃኑናይ ሐቕ ተቅሪር መሲር ሸርዕየት እግል ለአልብሰ ሰበት ሐረ ላኪን፡ ምን 23 አስክ 25 ኣፕሪል 1993 ለገብአ ናይ መንጠቀት፡ ቃረት ወእዲነ መነዘማት ክምሰል ከረ መነዘመት ምጅልስ ቅራን ወውሕደት አፍሪቀ (አዜ እተሓድ አፍሪቀ) ለሻረከው እቴ ሕር ወራቴዕ ረፈረንደም እግል ሊዴ፡ ናይ ዶሉ ሕኩመት ኤረትርያ አሰሰ። ሸዐብ ኤረትርያ ህዬ 99.8ምእታይት አይወ እግል ሕርየት እንዴ ሰወተ ምህም ታሪካይት ዘዐቱ አሰመዐ። እት ረአስ ሸዐብ ኤረትርያ ታሪካይ፡ ስያህያይ ወቃኑናይ ጀሪመት ለአጅረየ ናይ ቃራት ወእድንየ ድወል ወተናዚም ህዬ ሕርየቱ “አሰናይ” እግል ሊበለ ትባደረየ። እለን ናይ ቃራት ወእድንየ ድወል ወተናዚም እለንተን ህዬ ዲብ ሰነት 2009 ዲብ ረአስ ኤረትርያ መኔዕ እግል ልትቀረር ዶረን ለቀደመየ። እሊቱ ህዬ ዮም መኔዕ ምን ሸዐብ ኤረትርያ ምን ትረፈዐ አሰናይ እግል ሊበለ ልትባደረ ለህለየ።

ታሪክ፡ ዮም ክምሰል ማሌ ልድገም ህለ ገብእ!

